

Jamnikarjeva 101
1000 Ljubljana
Slovenija
e-mail: info@dkas.si

Ljubljana, 29.08.2023

Posledice poplav zahtevajo celovito in povezano ukrepanje

Stališče DKAS in MSKA ZAPS do interventnega zakona in zakona o obnovi po poplavah

V Društvu krajinskih arhitektov Slovenije skupaj s člani Matične sekcije krajinskih arhitektov pri Zbornici za arhitekturo za prostor Slovenije zaskrbljeno spremljamo razmere v prostoru in strokovne razprave po avgustovskih poplavah. Ob tem močno **pogrešamo multidisciplinaren pristop k odpravljanju nastalih problemov v prostoru in k snovanju dolgoročno vzdržnih prostorsko načrtovalskih rešitev**. Poplave krajinski arhitekti razumemo tudi kot kritiko trenutnega slabo delujočega razdrobljenega sistema prostorskega načrtovanja in rešitve vidimo, podobno kot lansko leto po požaru na Krasu, v dobro organiziranih procesih celovitega prostorskega načrtovanja in dobro povezanega ter vključujočega ukrepanja. V več spletnih razpravah smo od poplav naprej postopoma oblikovali enotna izhodišča za razpravo o možnih in potrebnih ukrepih, ki jih predstavljamo zdaj ob soočenju s predlogom interventnega zakona, kot izhodišča za pripravo napovedanega zakona o obnovi.

1. Za odpravo posledic letošnjih katastrofalnih poplav uvedba novih, posebnih postopkov priprave in vrste prostorskih izvedbenih aktov, nista potrebni. V ZUreP-3 so že zajeta vsa potrebna prostorsko načrtovalska orodja za potrebne prostorske ureditve, potrebne za odpravo posledic poplav – opredelitev ustreznih lokacij za novogradnje, obnovo/prenovo ter sanacijo.
Zakon o obnovi naj določa organizacijske in finančne ukrepe, namenjene odpravi posledic te naravne nesreče, ne pa tudi sistema postopkov in vsebin urejanja prostora. V nasprotnem primeru ne bo dosegel svojega namena niti v zvezi z ukrepi, ki morajo biti zelo ciljno naravnani in izvedeni v čim krajšem času, niti v zvezi z dolgoročno potrebno preobrazbo sistema prostorskega načrtovanja, katerega spremembe zadevajo bistveno širši nabor vsebin in zato zahtevajo tudi ustrezen čas za poglobljen razmislek in poglobljeno ter široko razpravo za oblikovanje soglasja o novih rešitvah.
2. Za preprečitev nastajanja podobnih naravnih nesreč naj bo prostorsko načrtovalsko delo osredotočeno na pripravo strokovnih rešitev za nove generacije prostorskih aktov – RPP, OPP in OPN. Ker urejanje voda bistveno presega domet prostorskega načrtovanja na ravni občine (glej alinejo 3), naj se regijam in občinam nameni za prostorsko načrtovanje dovolj sredstev in hkrati čim hitreje na ravni države prične s pripravo strokovnih podlag (npr. karte razredov poplavne nevarnosti), ki naj na celotnem območju države ustrezno obravnavajo urejanje voda vključno oz. sočasno z ukrepi za namakanje kmetijskih površin.
3. Urejanje voda naj bo prostorsko celostno (vezano na povodja in ne na posege v posamezne segmente vodotoka) in vpeto v celovito urejanje prostora. Ukrepi za zagotavljanje poplavne varnosti in dolgoročno vzdržno upravljanje voda naj ne bodo predmet (morebitnih novih) sektorskih aktov, temveč sestavina prostorskih izvedbenih aktov.

4. Brez dobre analize in široke strokovne razprave naj se ne posega v sistem urejanja prostora. Če se izkaže, da so posegi v krovni zakon (ZUreP-3) res potrebni, naj se uvajajo premišljeno. Nenehno spreminjanje zakonodaje močno otežuje delovne procese, povzroča zmedo in nezaupanje, načenja integriteto sistema urejanja prostora ter jemlje čas in sredstva, kar je oboje nujno potrebno za iskanje dobrih vsebinskih rešitev.
Če bo do spremembe ZUreP-3 prišlo, pa naj te že vnaprej dorečejo tudi način ravnanja za primere nesreč, kakršne so nedavne poplave in tako preprečijo pripravo ad hoc interventnih zakonov z neprehtanimi rešitvami.
5. Noben zakon naj ne skuša na vsak način določiti novih (poenostavljenih) postopkov in metod priprave rešitev in načrtov. Metodološka izhodišča so že jasno postavljena (glej npr. priporočila za izdelavo krajinske in urbanistične zasnove).
6. Kot smo v odzivih na spremembe zakonodaje že večkrat poudarili, je bistvo učinkovitega prostorskega načrtovanja, s tem pa tudi tokratne obnove, v dobrem vodenju procesa priprave načrtov, strokovni usposobljenosti izdelovalcev in tvornem sodelovanju vseh relevantnih strokovnjakov, nosilcev urejanja prostora in drugih deležnikov. Bolj kot spreminjanje zakonskih postopkov (vedno usmerjeno v administrativno skrajševanje časa, ki skoraj praviloma rezultira v še daljših postopkih), so potrebni ciljno naravnano in dobro organizirano vodenje ter odgovorno in hitro sprejemanje odločitev, dobro usklajena izhodišča in podatki iz lokalnega okolja (od spodaj navzgor) ter učinkovita priprava aktov po utečenih postopkih (zdaj ni čas za eksperimente), odzivno sodelovanja NUP-ov (upoštevanje skupnih ciljev, spoštovanje dogovorjenih rokov) ter horizontalno povezovanje ukrepov posameznih sektorjev.
7. Država naj zagotovi strokovno pomoč in svetovanje občinam pri vodenju postopkov, tako jim bo lahko bistveno olajšala delo in si obenem zagotovila pregled nad potekom postopkov po vseh območjih. Zdaj je priložnost za ponovno obuditev predloga za ustanovitev medresorske koordinacijske službe za prostor in graditev objektov pri Vladi RS (glej Kultura prostora in graditve zdaj!, ZAPS, IZS, 2016).
8. Odgovorne pozivamo, da naj jih sedanje nujno ukrepanje ne vodi v hitre in nedomišljene rešitve, ki bodo v nasprotju z načeli trajnostnega razvoja in brez dodane kulturne (oblikovalske) vrednosti. Upošteva naj se sistem za merjenje kakovosti kulture gradnje (Davos Baukultur Quality System), oblikovan kot dodatna podpora pri uresničevanju Davoške deklaracije iz leta 2018.

Menimo, da je treba pred pripravo zakona o obnovi doreči koncept tega zakona, zato naša izhodišča ostajajo na generalni ravni. V nadaljevanju priprave zakona bomo tvorno sodelovali tudi s konkretnimi predlogi.

Društvo krajinskih arhitektov Slovenije
predsednica Jana Kozamernik

Matična sekcija krajinskih arhitektov ZAPS
predsednica Ana Pantelin

Naslovniki:

- Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije, Vegova ulica 8, 1000 Ljubljana, zaps@zaps.si
- Ministrstvo za naravne vire in prostor, Dunajska cesta 48, 1000 Ljubljana, gp.mnvp@gov.si
- Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Langusova ulica 4, 1000 Ljubljana, gp.mope@gov.si
- javnost